

INTELEKTUAL TADBIRKOR KONSEPSIYASI: ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR ASOSIDA TAHLIL

Mamajonova Zulfizarxon Madaminovna

Andijon davlat universiteti

Psixologiya va pedagogika kafedrasida dotsenti

Annotasiya. Ushbu maqolada “intelektual tadbirkor” tushunchasining mohiyati, uning zamonaviy iqtisodiy va pedagogik mazmuni, shuningdek raqamli iqtisodiyot sharoitida shakllanayotgan yangi kompetensiyalar tizimi yoritilgan. Maqolada xalqaro manbalar hamda O‘zbekistonning innovatsion rivojlanish strategiyalari asosida konsepsiyaning nazariy va amaliy asoslari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: intellektual tadbirkorlik, innovatsiya, iqtisodiy bilim, inson kapitali, kreativlik, raqamli iqtisodiyot.

XXI asrda global iqtisodiyotning asosiy resursi — bu **bilim, texnologiya va kreativ tafakkur**dir. Shu bois “intelektual tadbirkor” konsepsiyasi iqtisodiy taraqqiyotning markaziy tushunchalaridan biriga aylanib ulgirdi. An’anaviy tadbirkorlik moddiy resurslarga tayanar ekan, intellektual tadbirkorlik **bilim va innovatsion tafakkurga asoslangan iqtisodiy faoliyatni** anglatadi (Schumpeter, 1934, 1982; Drucker, 2022; OECD, 2023).

O‘zbekiston sharoitida ham bu g‘oya “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi 2022–2026”¹dagi farmonida alohida e’tirof etilgan bo‘lib, inson kapitalini rivojlantirish, startap ekotizimini shakllantirish va yoshlar innovatsiyasini qo‘llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlariga aylangan (Mirziyoyev, 2022²).

Zamonaviy intellektual tadbirkor quyidagi asosiy fazilatlarini, kompetensiyalarni egallagan bo‘lishi lozim: kreativ tafakkur — muammolarga noodatiy yondashuv; innovatsion kompetensiya — ilmiy g‘oyalarni amaliyotga tatbiq etish; axborot madaniyati — raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llash; ijtimoiy mas’uliyat — barqaror taraqqiyotga hissa qo‘shish, liderlik va refleksiya — jamoani boshqarish va o‘z faoliyatini tahlil qilish. Bu kompetensiyalar bugungi raqamli va bilimga asoslangan iqtisodiyot uchun juda muhim.

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot Strategiyasi to‘g‘risida” gi PF-60-son Farmoni.

² Мирзиёев Ш. М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2021. – 320 б.

Intelektual tadbirkor konsepsiyasi: zamonaviy ilmiy yondashuvlar asosida quyidagicha tahlil qilish mumkin (1-jadvalga qarang)

1-jadval

**Intelektual tadbirkor konsepsiyasi: zamonaviy ilmiy yondashuvlar
asosidagi tahlili**

Yo'nalish	Asosiy g'oya	Asosiy manbalar
Innovatsion iqtisodiyot nazariyasi	Iqtisodiy o'sishning drayveri — yangilik va ijodkorlik	Schumpeter (1934, 1982) ³ , Drucker (1985, 2022) ⁴
Bilim jamiyati konsepsiyasi	Bilim — strategik kapital, inson — asosiy resurs	Bell (1973), Castells (2021) ⁵
Triple Helix modeli	Universitet–sanoat–davlat hamkorligi innovatsiya asosidir	Etzkowitz & Leydesdorff (2021) ⁶
Raqamli iqtisodiyot yondashuvi	Axborot texnologiyalari asosida iqtisodiy o'sish	OECD (2023 ⁷), WEF (2022)

Shu asosda intellektual tadbirkor — bu bilimni iqtisodiy va ijtimoiy foydaga aylantira oladigan ijodkor shaxs sifatida qabul qilinadi.

O'zbekiston sharoitida intellektual tadbirkorlikni rivojlantirish yo'nalishlari bo'yicha qator ilmiy tadqiqotlar va amaliy ishlar olib borilmoqda, ya'ni, so'nggi yillarda innovatsion ekotizimni shakllantirish bo'yicha muhim qadamlar tashlanmoqda. Masalan, IT Park, Startup Initiatives, Innovatsion rivojlanish agentligi; oliy ta'limda startap fanlari, ilmiy loyihalar grant tizimi; raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish dasturlari. Bu jarayonlar yoshlar orasida intellektual tadbirkorlik madaniyatini shakllantirish uchun zamin yaratmoqda (B.To'xliyev va M.Karimov 2023⁸).

Shunday xulosa qilish mumkinki, “intellektual tadbirkor” — bu yangi avlod tadbirkori bo'lib, u iqtisodiy foydani bilim, texnologiya va ijtimoiy mas'uliyat orqali yaratadi. Bunday shaxslar jamiyatning innovatsion rivojlanishida hal qiluvchi o'rin

³ Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.

⁴ Друкер П. Инновации и предпринимательство: практика и принципы. – М.: Вильямс, 2007. – 420 с.

⁵ Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. – М.: Академия, 1999. – 328 с.

⁶ Etzkowitz, H., Zhou, C., & Leydesdorff, L. (2021). Triple Helix Innovation: University–Industry–Government Relations in the Digital Economy. Springer.

⁷ OECD. (2023). Entrepreneurship in the Digital Age: Skills, Policies and Ecosystems. Paris: OECD Publishing.

⁸ To'xliyev B, Karimov M. Innovatsion iqtisodiyot va intellektual tadbirkorlik asoslari. Iqtisodiyot nashriyoti. Toshkent-2023

tutadi. O‘zbekiston uchun esa, bu konsepsiya yoshlar siyosati, ta’lim va innovatsiya tizimining uzviy birlashuvi sifatida strategik ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot Strategiyasi to‘g‘risida” gi PF-60-son Farmoni.
2. Мирзиёев Ш. М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2021. – 320 б.
3. Etzkowitz, H., Zhou, C., & Leydesdorff, L. (2021). Triple Helix Innovation: University–Industry–Government Relations in the Digital Economy. Springer.
4. OECD. (2023). Entrepreneurship in the Digital Age: Skills, Policies and Ecosystems. Paris: OECD Publishing.
5. To‘xliyev B, Karimov M. Innovatsion iqtisodiyot va intellektual tadbirkorlik asoslari. Iqtisodiyot nashriyoti. Toshkent-2023
6. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. – М.: Академия, 1999. – 328 с.
7. Друкер П. Инновации и предпринимательство: практика и принципы. – М.: Вильямс, 2007. – 420 с.
8. Тўхлиев Б. Инновацион тadbirkorlik asoslari. – Тошкент: ЎЗМУ нашриёти, 2020. – 280 б.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.